

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

16 päivänä marraskuuta 1993

Lausunto n:o 24

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 4 päivänä marraskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 257 laiksi Metsähallituksesta maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Matti Setälä maa- ja metsätalousministeriöstä, professori Ilkka Saraviita ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Metsähallituksesta. Metsähallituksesta muodostettaisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos.

Esitys liittyy vuoden 1994 valtion talousarvioesitykseen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa käsitellään lakiehdotuksen 5 §:n 2 momenttia ja 6 §:n 2 momenttia, joiden todetaan olevan tulkinnanvaraisia perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädetyin valtion liikelaitoslain kannalta. Hallituksen käsityksen mukaan laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, mutta perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämistä on pidetty suotavana.

Valiokunnan kannanotot

Valtion liikelaitoslaki säädettiin perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa n:o 15/1986 vp luettiin vaikeutettua säätämisyjärjestystä vaatineet lakiehdotuksen

kohdat. Uudistettaessa tämän jälkeen hallitusmuodon 6 lukua pidettiin aiheellisena sijoittaa valtion liikelaitoksia koskevat perussäännökset hallitusmuotoon (PeVM 17/1990 vp). Näin ollen käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen käsittelyjärjestystä on arvioitava ensi sijassa hallitusmuodon säännösten perusteella ja tarvittaessa vasta toissijaisesti sen kannalta, mikä on ehdotettujen säännösten suhde poikkeuslakina säädettyyn valtion liikelaitoslakiin.

Lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaisesti eduskunnan hyväksyttäväksi kuuluvat tavoitteet ovat sellaisia toimintatavoitteita, joita hallitusmuodon 65 §:n 2 momentissa on tarkoitettu. Valiokunta kuitenkin huomauttaa hallitusmuodon 74 §:n merkityksestä luovutettaessa valtion kiinteää omaisuutta; tavoitteiden hyväksyminen ei sinänsä sisällä suostumusta luovutukseen.

Esityksen perusteluissa pidetään lakiehdotuksen 6 §:n 2 momenttia ongelmallisena valtion liikelaitoslain 2 §:n ja 27 §:n 2 momentin sekä 10 §:n 3 kohdan kannalta. Edellä esitetyn mukaisesti ehdotusta tulee kuitenkin arvioida ensisijaisesti suoraan hallitusmuodon nykyisten säännösten pohjalta.

Hallitusmuodon 65 §:n 2 momentin mukaan valtion liikelaitosten toiminnan ja talouden yleisistä perusteista säädetään lailla. Valiokunnan käsityksen mukaan esityksessä ehdotettu säännös kansallisomaisuuden erottamisesta Metsähallituksen peruspääomasta on sellainen Metsähallituksen taloutta koskeva yleinen peruste, josta mainitun perustuslainkohdan nojalla voidaan säätää lailla.

Metsähallitusta koskeva hallintojärjestelmä olisi kaksijakoinen. Tämä olisi ristiriidassa yhden keskeisen hallinnon järjestämisen periaatteen kanssa. Myös muutoksenhakujärjestelmä olisi kaksiteinen, mitä kansalaisten saattaa olla vaikea hahmottaa. Näiden poikkeuksellisten järjestelyjen vuoksi on hallinnon ja lainkäytön toimivuuteen kiinnitettävä erityistä huomiota.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valiopiöpäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, varapuheenjohtaja Alho sekä jäsenet Jäätteenmäki,

Kaarilahti, Koskinen, Laine, M. Laukkanen, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Väistö.